

ΝΟΥΜΑΣ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ-ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ-ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ

Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΧΡΟΝΟΣ Δ' | ΑΘΗΝΑ, Κυριακή 3 του Δεκέβρι 1906 | ΓΡΑΦΕΙΑ: Δρόμος Οικονόμου αριθ. 4 | ΑΡΙΘ. 224.

ΣΤΟ ΣΗΜΕΡΝΟ ΦΥΛΛΟ:

ΨΥΧΑΡΗΣ. *Η Χημία του Λαού.*
 ΡΕΝΑΝ. *Από τὰ «Τεράδια τῆς Νιότης».*
 ΗΛΙΑΣ ΣΤΑΥΡΟΣ. *Στὸν Ἐθνικὸ Στόλο.*
 ΗΛ. ΒΟΥΤΙΕΡΙΔΗΣ. *Ὁ ἴσμιος τοῦ πεθαμένου (συνέχεια).*
 ΧΡ. ΧΡΗΣΤΟΥΛΑΚΗΣ. *Ὁ Ἀξέχαστος (τέλος)*
 Λ. ΣΙΓΑΝΟΣ. *Θεατρικά.*
 ΙΒΑΝ ΤΟΥΡΓΚΕΝΕΦ. *Ἀντίδο (συνέχεια).*
 Γ. ΠΕΤΡΙΔΗΣ. *Πρωί.*
 ΠΟΙΗΜΑΤΑ. *Σπ. Ρίγγας, Α. Ε.*
 Δ. Π. Τ. *Φαινόμενα καὶ Πράγματα (Πεσματζό-
 γλου καὶ φημερίδες — Πεδαιμένα λόγια — Ἀχίλλος καὶ
 Τάρος. — Ὁ Ὑπνοδόγος*

Η ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ — Ο, ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ — ΦΟ-
 ΝΟΠΑΖΑΡΟ ΒΑΘΜΑΔΙΑΤΙΚΟ — ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜ-
 ΜΑΤΟΣΗΜΟ.

Γ. Σ. ΖΟΥΦΡΕΣ

Με βαθιά λύπη αναγγέλλουμε στους ανα-
 γνώστες μας πώς αγαπημένος φίλος κι ακριβός
 συνεργάτης του «Νουμά», ο Ζουφρές, πέθανε
 την περασμένη Δευτέρα από τυφο. Σήμερα βέ-
 βαια, συντριμμένοι από το αναπάντεχο κακό,
 δεν μπορούμε να μιλήσουμε πλατύτερα και να
 δώσουμε το χαρακτηρισμό του ευγενικού και
 άτυχου φίλου μας, αποδείχνοντας συνάμα πό-
 σο τούς αίστάνεται ο άγώνας της Ἰδέας τούς
 τέτοιους άδικους θανάτους και πόσο ο στενός φι-
 λολογικός κύκλος μας επηρεάζεται απ' αυτούς.

Είναι τόσο λίγοι οι άγνοί εργατές της Ἰδέας
 στον τόπο μας ώστε ο θάνατος ενός, ακόμα κι
 α δε στέκοταν αυτός, η α δεν πρόφτασε να
 μπει στην πρώτη γραμμή, είναι σημαντικιά
 ζημιά, βαρύνοντας κάτι παραπάνου από το θά-
 νατο ενός τραπεζίτη ή ενός πολιτικού. Ἄδιά-
 φορο αν οι φημερίδες μας (έξον από το «Ἄστυ»
 με το έξοχο άρθρο του Παπαντωνίου και από
 την «Ἀκρόπολη» και το «Νέον Ἄστυ») δε
 συγκινούνται από τούς τέτοιους θανάτους και
 δεν ξεδιάζουν ούτε τρεις γραμμούλες γι' αυτούς.
 Ὁ Ζουφρές για τις φημερίδες ήταν ένας αγα-
 θός κι άγνωστος γι' αυτές Πειραιώτης παραγ-
 γελιοδόγος αν είχε τὰ εκατομμύρια του Πε-
 σματζόγλου θαν τις συγκινούσε βέβαια και θαν
 τις ανάγκαζε να ψάξουνε η να ρωτήσουνε να
 μάθουν και τί άλλο, έξον από παραγγελιοδό-
 χος, εΐτανε.

Ὁ «Νουμάς» τιμώντας τη μνήμη του συ-
 νεργάτη του θαφιερώνει μερικές σελίδες στο
 φύλλο της άλλης Κυριακής γι' αυτόν, κάνον-
 τάς του έτσι και το φιλολογικό του μνημόσυνο.

Η ΧΗΜΙΑ ΤΟΥ ΛΑΟΥ

Παρίσι, 30 Σποριά 1906.

Ἀξιότιμη κ. Ρουσόπουλε,

Μου στέλνετε τὸ βιβλιαράκι σας *Χημία του
 Λαού* και πολύ μ' υποχρεώνετε, αφού έτσι μου δι-
 νεται και πάλι η έφκαιρία να σας έφκαιριστήσω με
 την καλοσύνη που είχατε τόσα χρόνια να μου στέλ-
 νετε τὸ Δελτίο τῆς Βιομηχ. κ' Ἐμπορικῆς Ἀκα-
 δημίας.

Ὁ σκοπός σας να κάμετε μιὰ *Χημία* για τὸ
 λαό είναι αξιόλογος. Μὰ δε βλέπω, η *χημία* σας
 να είναι *χημία* του λαού. Θα έννοούσατε υποθέτω
 πὸς η *χημία* σας, τὸ βιβλιαράκι σας θαβαζε μέσα
 μόνο τὰ κυριώτερα, τὰ πιὸ γενικά και τὰ πιὸ χρή-
 σιμα· λοιπὸν εΐτανε θαρρῶ ἀπλή *χημία*, όχι όμως
χημία του λαού, επειδή, όσο ἀπλή κι αν είναι, μιὰ
 και δὲν είναι στη γλώσσα του, δὲν μπορεί ναβαι
 του λαού. Σας τὸ σημειώνω ἀπὸ εἰδῶ, γιατί ο τί-
 τλος δε μοιάζει να λέη εκείνο πὸς θέλει να πῆ.
 Πρῶτος εἰσεῖς βέβαια πὸς δὲν είχατε διόλου την
 ιδέα να γράψετε *χημία* στη γλώσσα του λαού, εἰ-
 δεμῆ δε θα λέγατε άμέσως ἀπὸ την ἀρχὴ ἀρχὴ
 «Τί εἶσι *χημία*»· τὸ εἶσι, ἀφῆστε πὸς δημοτικό
 δὲν είναι, είναι και πολύ δύσκολο, αφού, για να κα-
 ταλάβη κανείς και να μὴν παναλή την λέξη, δι-
 χως να ξέρη τὸ νόημά της, πρέπει πρῶτα να μάθη
 και τὴ συζυγία, να κλινῆ τὸν ἀρχαῖο ένεστώτα,
 εἰμι, εἰ, εἶσι κ.τ.λ.· μὰ και τότες δε γλύτωσε,
 γιατί τὸ εἶσι έχει άλλες δυσκολίες, πὸς είναι δυ-
 σκολίες του τονισμού και μάλιστα πὸς στο βιβλίο
 σας μὰς έρχονται σὰ μεγαλύτερες, με κεφαλαῖα
 ὅπως τάχετε γραμμένα, ένῶ άλλιῶς τονίζεται τὸ
 εἶσι στο τί εἶσι κι άλλιῶς ὅταν είναι μόνο του, εἶσι.
 Ὡστε για λαό και γλώσσα δημοτική, μήτε λόγος.

Μὰ ἤθελα πολύ να μου πῆτε γιατί τάχα στην
 πρώτη πρώτη γραμμή, στον Πρόλόγο σας, γράφετε
 ἔνε; Ρωτῶ, επειδή ἀπὸ είναι τὸ μόνο δημοτικό
 πὸς ἀπαντῶ στη *χημία* σας κι ὅμως δὲν έχει τὴ
 σωστή του τὴν ὀρθογραφία είναι. Ὑπάρχουνε, τὸ
 ξέρω, πολλές λέξεις στη γλώσσα μας, πὸς δε γνωρί-
 ζουμε εἴτε τὴν ἑτυμολογία εἴτε τὴ μόρφωσή τους,
 και τότες τις γράφουμε ὡς πὸς να μάθουμε τί τρέ-
 χει, με τάπλα τὰ φωνήεντα ε, ι· τὸ είναι ὅμως,
 δὲν είναι άγνωστο διόλου ἀπὸ πὸς βγήκε μήτε πὸς
 ἔγινε· η ὀρθογραφία είναι, με εἰ- και με -αι, σήμε-
 ρα, δὲν έρχεται κανε σὲ συζήτηση. Και μὴ νομί-
 ζετε· με κάποια μαργιολιά μου, σας τὸ σημειώνω
 και τούτο, γιατί ἀπὸ τὰ 1886 τῶχ ἑτυμολογη-
 μένο τὸ είναι και τὸ παραδεχτήκανε ὅλοι. Μὰς δια-
 βάζετε τάχα, φίλε κ. Ρουσόπουλε; Και προτοῦ
 βαλθῆτε να γράψετε τὴ *χημία* σας, ρίξτε μιὰ μα-

τιὰ και σὰ βιβλία μας, να δῆτε τί λέμε, πὸς γρά-
 φουμε και πὸς ὀρθογραφούμε; Μήτε στην ὀρθογρα-
 φία σας, μήτε στο τυπικό σας, ὅπως σας εΐλεγα
 για τὸ εἶσι, δε βλέπω τίποτα πὸς να μοιάζει με τὴ
 δημοτική.

Ἄφτὰ, θα τοῦ πῆτε, δε σημαίνουνε. Τὸ ὕφος
 να δούμε, τὸν τρόπο πὸς ξηγῆτε τὰ πράματα στο
 λαό. Ναί, να δούμε τὸν τρόπο, να δούμε τὸ ὕφος.
 Διαβάζω τὴν ἀκόλουθη φρασοῦλα πὸς είναι κιόλας
 ἡ πρώτη· «Ὅποιος δὲν γνωρίζει σήμεραν *χημίαν* ένε
 τυφλὸς ὑπὸ πολλὰς ἐπόψεις».

Θὰ σας φιλήσω τὸ χέρι, α μου πῆτε τί νόημα
 έχει και πὸς μπορεί κανείς να είναι τυφλὸς ἀπὸ
 πολλὰς ἐπόψεις; Μὰ, μὴ θαρρῆτε· δε φταίτε
 του λόγου σας· φταίει, καθὸς πάντα η λεγόμενη·
 μὰς ἔμαθε να παπαγαλίζουμε, δηλαδή να λέμε λέ-
 ξες χωρὶς να ξέρουμε τί λέμε, κ' έτσι τις βάζουμε
 και κεῖ πὸς δὲν πρέπει, και κεῖ πὸς χαλνούνε τὸ
 νόημα. Τὸ να είναι κανείς τυφλὸς ἀπὸ πολλὰς ἐ-
 πόψεις, τὸ εἶπε μιὰ φορὰ κι ο Σοφοκλῆς. Μὰ...
 τὸ εἶπε άλλιῶς. Κ' ἴσως μάλιστα πρέπει ο στίχος
 να διορθωθῆ· *Τυφλὴ τὸν τε νοῦν κ.τ.λ.* γιατί ται-
 ριάζει περίφημο ο στίχος στην καθαρεύουσα.

Δοκιμάστε τῶρα να πῆτε· «Ὅποιος δε γνωρίζει
 σήμεραν *χημίαν* ένε σαρβὸς ὑπὸ πολλὰς ἐπόψεις».
 Ὅχι! Δὲ θα τὸ πῆτε. Με τὸ στραβὸς, τὸ κυριο-
 λεχτικό, τὸ δημοτικό, τὸ ἔκστερο, δε χωρῶνε τὰ
 σαχλά τὰ καθαρεύουσιάνικα ἀπὸ πολλὰς ἐπόψεις».
 Ἄμα γράφει κανείς στη δημοτική, πρέπει, και να
 μὴν τὸ θέλη, πστρικά να τὰ λέη.

Φοβοῦμαι πὸς και στους ἄρους η καθαρεύουσα
 σας τὰ θόλωσε λιγάκι τὰ πράματα. Σ. θ, γράφετε·
 «Πρῶτος ὀρισμός. *Χημία* είναι η ἐπιστήμη τῶν ρι-
 ζικῶν ἀλλοιώσεων τῆς ὕλης». Ἄς ἀφήσουμε τὴ λέ-
 ξη *ἀλλοίωσις*. Τὸ ἐπίθετο ριζικός εἰδῶ τί θα πῆ;
 Μὴν ξεχνῆτε πὸς γράφεται γι' ἀρχαίους. Σημαίνει
 ῥίζα η σημαίνει ὀλόκληρη; Ὅπως κι αν είναι, ἔπρεπε
 να τὸ ξηγήσετε με δυὸ λόγια.

Ἐγὼ τί να σας πῶ, φίλε κ. Ρουσόπουλε; Λί-
 γα χρόνια ζῆ ο ἄθρωπος στον κόσμο· λίγες, πολύ
 λίγες φορές μπορεί να σταθῆ χρήσιμος στους άλλους
 ἄθρώπους, στην πατρίδα του, κι ακόμα λιγώτερες
 φορές στον ἑαυτό του, γιατί σπάνια μπορεί κανείς
 ναθανάτισῆ τὸνομά του. Λοιπὸν ἐγὼ εἰμαι τῆς γνώ-
 μης του Νουμά και φρονῶ πὸς ἔπρεπε και σεῖς να-
 θανατίσετε τὸνομά σας, γράφοντας ὀρθά κορτά τὴ
χημία σας στη δημοτική. Φανταστῆτε, λογαριά-
 στε μιὰ στιγμή πόσες *χημίες* γράφονται κάθε χρό-
 νο. Δηλαδή, μήτε λογαριάζονται. Φανταστῆτε ὁ-
 μως τί θα εΐτανε, μέσα σὲ ὅλες ἀπτες τις *χημίες*,
 μιὰ *χημία* πὸς να εΐτανε ἀθάνατη! Και θα εΐτανε
 ἡ δική σας, φτάνει να τὴ γράφατε στη δημοτι-
 κή. Να ντοκουμέντο για τούς στερνοῦς μας. Συ-